

Wat kunnen professionals betekenen voor leerlingen uit Syrië?

Sinds medio 2025 wordt de meerderheid van de asielaanvragen van Syriërs afgewezen. Scholen merken dit aan de Syrische leerlingen die als minderjarigen zonder familie naar Nederland zijn gekomen. De psychische problemen en het verzuim nemen toe onder deze leerlingen. LOWAN-adviseur Eva Klooster ging hierover in gesprek met sociaal werker en socioloog Jaber Mawazini.

Kinderen kiezen niet om te vluchten

Het begint allemaal met begrijpen wat deze jongeren naar Nederland heeft gebracht. Zo start Jaber Mawazini ons gesprek. Hij legt uit dat kinderen en jongeren vrijwel nooit zelf kiezen om te vluchten. Het zijn de ouders die de keuze maken, omdat zij geen perspectieven meer zien na verhuizing van vluchtelingenkamp naar vluchtelingenkamp en een uitzichtloze oorlog.

Circa vier miljoen Syriërs zijn in Turkije terechtgekomen, waarvan naar schatting 600.000 kinderen. Deze kinderen zijn vaak wel ingeschreven op een school, maar krijgen geen onderwijs. In plaats daarvan gaan ze werken: in naaiateliers of groente en fruit plukken, vaak zo'n twaalf uur per dag. De hele familie spaart voor de vlucht van één jongere.

Steeds meer signalen van depressie

Nu het perspectief op een verblijfsvergunning en daarmee gezinshereniging somber is, voelen jongeren dat ze alles voor niets hebben gedaan. Veel leerlingen die als minderjarige alleen zijn gevlucht (amv) hebben depressieve en zelfs suïcidale gedachten, zien de scholen. Mawazini herkent die signalen. "Ik zie dat veel jongeren ook last hebben van het gevoel dat ze tegenover hun ouders hebben gefaald, dat versterkt de depressieve gedachten."

Advies voor onderwijsprofessionals

"Het helpt als je begrijpt waar het verzuim van deze jongeren vandaan komt", begint Mawazini. De jongeren komen in heel vervelende situaties terecht na hun komst naar Nederland.

Jaber Mawazini moest tien jaar geleden Syrië ontvluchten. In Nederland studeerde hij als socioloog af aan de Erasmus Universiteit. Mawazini zit in de Amsterdamse vluchtelingenraad en werkt bij Nidos op het terrein van gezinshereniging.

Verhuizen, procedures, sociaal netwerk kwijtraken. Tegelijkertijd missen ze opvoeders en rolmodellen. Als je nooit naar school bent geweest, kun je de consequenties niet overzien van verzuim of stoppen met school.

Mawazini legt ook een verband met de Syrische opvoeding die vaak sterk gericht is op gehoorzamen, met name bij Syrische ouders die geen opleiding hebben genoten. De Syrische kinderen van hoogopgeleide ouders hebben vaak wat meer ruimte gekregen. Dat zie je in Nederland terug, omdat die groep doelgerichter bezig is met hun toekomst. De anderen zijn meer bezig met de procedures dan met de kansen die onderwijs biedt, ziet Mawazini. Syrische kinderen zijn altijd door hun ouders en door de grote familie beschermd. Als de kinderen gaan werken of iets moeten doen, doen zij dit onder de begeleiding of in opdracht van hun ouders.

Dat is anders in een Nederlands gezin en deze maatschappij, waar individuele zelfstandigheid al jong wordt aangeleerd. De Syrische minderjarige vluchteling heeft een taak, maar de regie is in handen van de vader. Stimuleer deze leerlingen daarom om na te denken over de eigen individuele ontwikkeling, want dat hebben veel van hen nooit geleerd.

Taal blijft belangrijk

Hoe pakt Jaber Mawazini het contact met jongeren zelf aan? "Ik stel de vraag: wat neem je mee voor jezelf, voor de Nederlandse maatschappij en jouw land van herkomst? Als je die vraag samen met een jongere kunt beantwoorden, dan heb je een win-win.

Eva Klooster

Jaber Mawazini

Ook de jongeren die uiteindelijk geen status krijgen, hebben baat bij een leerwerktraject in Nederland. En dan zul je toch eerst de taal moeten leren."

Maar jongeren die geen perspectief zien op een status zijn moeilijker te motiveren voor het leren van Nederlands, wordt vaker gezegd. "Hoe kijk jij naar deze uitspraak?" vraag ik Mwazini. "Het is niet mogelijk om een diploma te halen zonder de taal. Taal blijft belangrijk, maar taal is een middel, niet het doel. Het is gereedschap om een diploma te kunnen halen, want zonder diploma ga je ook niets kunnen in Syrië. Ik ben van mening dat je leerlingen geen optie moet geven. Leer de taal en haal een diploma waar je in de toekomst mee verder kunt. Waar kun je anders op terugvallen?"

Omkeren van perspectief

Mawazini wijst erop dat de alleenstaande minderjarigen in Nederland terechtkomen met een verkeerd beeld. Deels opgehaald uit social media en veel positiever dan de werkelijkheid is. Hij herkent dat jongeren nu in paniek raken. Het is immers onduidelijk wat er morgen gaat gebeuren. Hij wijst erop dat de achtergebleven families bijdragen aan de toenemende stress. Veel ouders vragen dagelijks of er iets veranderd is in de situatie van hun kinderen. Ze gaan nog uit van de oude Syrische situatie waar je dingen kon regelen met omkopen. Dat is ook een cultureel verschil in het besef van tijd en planning. Nederlanders zijn veel meer gewend aan bureaucratische procedures en het regelen van dingen bij overheidsinstanties.

Een professional kan ondersteunen bij het omkeren van het perspectief, van een ‘taak die is mislukt’ naar ‘welke kansen heb ik wél? Wat kan ik leren dat ik in de rest van mijn leven kan meenemen?’ Daarbij is een passende opleiding belangrijk.

Zet het belang van het kind centraal

Mawazini zou willen dat school, woonbegeleiding en voogden een vaste driehoek om de leerlingen vormen en niet alleen als er sprake is van crisis. “In de praktijk zie ik dat voogden het vaak maar laten als kinderen zeggen dat ze niet naar school

willen. Een voogd kan daar niet in meegaan, die zou gericht moeten adviseren. Niet gaan onderhandelen en alle opties openhouden. Want minderjarigen kunnen zelf niet overzien wat de waarde is van school en werk.”

“Het opvoeden van alleenstaande minderjarige vluchtelingen vraagt om betrokken, beschikbare en besluitvaardige professionals die de jongere centraal zetten”, eindigt Mawazini. En aan Syrische leerlingen wil hij de boodschap meegeven: ‘Probeer eerst jezelf te redden, want pas daarna kun je je familie helpen’.